

INDEKS KNJIGA

Takvu perfekciju lirske operacije on izvodi strogom racionalnošću u znakovnoj analizi pojma, tj. motiva koji se asociira. Pri tom je očevidan, i ne retko i uspešan, napor za oslobađanje od tradicionalnog sistema arhaične imaginacije i pronalaženje novih znakovnih vrednosti.

Glavna osobina ove poezije jeste strog, čak i škrt, odnos prema asocijacijama koje interpretiraju motiv. Oštra refleksivna struja provlači se kroz čitavo lirsko tkivo knjige. Pritom paradoks predstavlja osnovni model koji profilira takav nabijeni tip vokacije. Makedonska poezija, u stvari, obiluje izvesnim strukturama poetskih slika građenih isključivo od kaleidoskopskih asocijativno-metaforičkih varijacija paradoksa. Na njima se ocrta iznijansirana i gipka polifonija ove stilske-izrazne strukture, koja zauzima prilično izdiferenciran i funkcionalan prostor unutar nje. Ovo posebno dolazi do izražaja u poetici trećegeneracijskog kruga pesnika, koji su najviše ispitivali njegovu fluidnu stilsku perfekciju, izdižući je na nivo lirskog koncepta. Kod njih je paradoks, koji neretko predstavlja temelj pesničke slike, izvučen izvan škrte iverice kontrasta. Postavljena otvoreno, njegova tvrda supstanca u spektru imaginacije postaje suptilan fluid koji pokreće sliku.

Taj specifičan odnos prema paradoksu kao asocijativno-lirskoj strukturi, čije je vrelo najčešće nalaženo u folkloru, u mnogome je obogatilo i originalno obojilo izraznu fakturu savremenog makedonskog pesništva. Ali Siljanovski svoj uzor na tom planu kao da ne izvlači iz njenog magnetnog polja. U stvari, najmlađa pesnička imena, kojima pripada i Siljanovski, ne zapostavljaju lirski princip paradoksa mada ga ne neguju takvim stilskim rafinmanom kao pesnici treće generacije. Njegovo transponiranje kod ovog pesnika ne samo što je najuočljivije, već je i najintenzivnije. Paradoks kod njega predstavlja koncepciju asocijativne i ideativne vokacije tematskog i motivskog bloka u pesmi. Ali, umesto fine i zaokružene lirske prozračnosti on je ovde elipsoidno ogledalo koje odslikava reske disonantne valere pesnikovog mikrokosmosa.

Metod u strukturalno-stilskom postupku upućuje, na prvi pogled, prema reminiscenciji poetike Vaska Pope. Što se tiče radijacije njene formalne asocijativne strukture, poezija ovog pesnika nije ostala imuna. Malo preciznija analiza forme će ovo potvrditi, ali će istovremeno potvrditi i samosvojni stepen originalnosti kojom ovaj pesnik uspeva, van koncepta u kome je našao uzor, da jarko podvuče koncept sopstvene vokacije.

Takva eksplicitno naglašena samobitnost ogleda se, pre svega, u eksplozivnom dinamizmu ekspresivnog tempiranja metafore. Ali, u takvom stilu lirske vokacije možemo potražiti i neki od nedostataka ove poezije. Reč je o preforsiranosti i stremljenju ka maksimaliziranju refleksivne poente na račun senzibilitnosti. Na sreću, takva racionalizacija sa imaginacijom (koja ovom pesniku ne nedostaje) koja se nudi, nije svedena na neinventivne i šablonski konstruisane metaforične teoreme.

Treba ukazati i na dvojni tematsko-motivski blok koji se tako čisto kristališe u knjizi. Jedan od blokova povezan je sa apstraktnim pojmovima koji odslikavaju čovekovo biće, kao što su: Saznanje (»Podeljeno saznanje«), Ljubav (»Ljubav i majstori«), Usamljenost (»U semenu reči«), Duša (»Kosmos u ambaru«, Unutrašnja ogledala«, »Zarobljenik sebe«). Drugi blok pokazuje »netradicionalnu« invenciju i originalan i svež pesnički potencijal. On je zasađa u knjizi najavljen kao skica-koncept buduće otpornije i kompleksnije pesničke avanture.

Eftim Kletnikov

ZORAN SLAVIĆ: »PRIVID SREBRA«

(Srpska čitaonica Irig, edicija »Stražilovo«

Prva pesnička knjiga Zorana Slavića razdeljena je u šest ciklusa među kojima se, na prvi pogled, ne vidi i ne oseća nikakva vidnija i smislenija razlika. Čitaocu se, čak, učini da se u nekom od sledećih, narednih ciklusa, oseti daleki valer negde napred ispisane pesme i to takav da ni sam po sebi nije nov već samo kao pribeležka autora da se na prethodnu temu nečeg novog setio. Pomalo otežavajuća igra inverzijom i skladom koji se prilikom prvog čitanja ne da odmah osetiti, čini Slavićevu poeziju izazovnijom za dublja i kompletnija upoznavanja.

Prva varka koja se ukazuje kod raščlanjivanja i analize Slavićeve poezije je posezanje za »kategorijom slike«. Dešavajući se, dakako, u jezičkom činu, razučeno tražeći i pronalazeći lični sklad, ovde je slika samo deo proživljene premise koja će, sredstvima imaginacije, omogućiti stameni poetski postament.

Danas već popularno objašnjavanje slike ne zaobilazi pojavu *imažinizma* u poeziji između dva rata, pogotovo u Rusiji toga doba kada su poznati imažinisti bili i Vadim Šeršenjevič i Anatolij Marijengof. Ne ulazeći u dublju analizu samog imažinizma i njegovih doprinosa ili kočenja u razvoju evropske poezije, konstatujemo samo to da su se upravo ova dva ruska pesnika, u sferama stilistike i versifikacije, naivno izrekla svojim sukobom oko toga šta je slika i kakva je njena uloga u poeziji. Dok je Šeršenjevič propagirao slobodan sled slika koji se ubacivanjem stotine ili izbacivanjem jedne ne narušava, Marijengof je insistirao za logičkom sponom među slikama. Ova digresija može nam poslužiti kao dokaz pronalazjenja varke, pomenute varke u vezi sa slikom i upotrebom slike u Slavićevoj poeziji.

Slika u ovoj poeziji završava se odjekom preživljenih emotivnih stanja, bez svog sopstvenog sadašnjeg trenutka slika se taloži u govornom i ritmičkom nanosu koji poseduje svaka pesma, ne kao razrešenje već kao dokaz prisutnih ili pomenutih tek ovlaš, iluzija.

»Nekadašnja slika
u suvo ohlađena
U podzemljima još živi našeg
krvotoka. . .«
(Izvan našeg vida)

Na prvi pogled previše intimizirana i hladno pretočena u netrajni fragment, ova poezija teško ulazi u tuđa iskustva zbog stare greške čitanja koja latentno ali nesavladivo uvek traži poznati ili lagodni ton. U ovoj poeziji nema one prave melanholijske koja se na prvi pogled čini da će svakog časa i iz svake pesme iščileti. Presecana i prošivana sažetošću atmosfere, brušena oštrom i svežom opservacijom i primetnom potragom za novim skladom koji to neće biti samo sam po sebi, pesma Zorana Slavića beži iz pogrešno nametnutog privida i slučajnosti, i kao dobro zapakovan ranac polako se prošiva, na svetlo se pojavljuju i novi elementi i novi zahvalni teret za poznanstvo sa ovom pesničkom avanturom.

»Troši se naša uglačana uspomena
Od latica svetla staklu poverena
Tkanje mašte suzdržano.«

Osenčeno i kontrastirano, u sadejstvu sa širinom slike i sažetošću jezika, ova poezija ostavlja možda nedefinisan utisak ali budući da kao takva i ne može biti pisana samo zbog utiska, ona neprekidno tra-

LJUPČO SILJANOVSKI: »UNUTRAŠNJA OGLEDALA«

(Savez literarnih društava i klubova SRM,
Skopje, 1974.)

Ljupčo Siljanovski je u prostor savremene makedonske poezije ušao naglo, ne najavljujući se na stranicama književnih listova i časopisa. Već njegova prva knjiga stihova donosi sobom novinu i prijatno iznenađenje. Važan je njegov originalni izrazni potez. Njime ovaj mladi pesnik čvrsto fiksira svoj lirski predeo u kome dominira hermetička varijanta vokacije. Sam naslov njegove prve knjige stihova eksplicitno definiše pesnikov metod zatvorene lirske interpretacije motiva. Ali treba podvući da tako strogo postavljen introspektivni mikroskop, (koji pesnik definiše kao »Unutrašnja ogledala«) u ovom slučaju nema nameru da otkriva nežno rafinisane i fino iznijansirane valere tematskih i motivskih apstrakcija, karakteristične za pesništvo čistog orfejskog tipa. On će ovde biti skoro isključivo usmeren ka laboratorijskoj preciznosti percepcije, koja ispituje dominantne egzistencijalne asocijacije koje eminiraju iz stvari oko sebe i u sebi. Pri tom semenka bića stoji u sredini kao centralni impuls koji pokreće pesničke slike. Tako čisto ontološki obojen ritam najizrazitije je utisnut u uslovnom materijalu.

Ovde je učinjen refleksivni napor da se asociira tezom — namera je da se istraže bitne semantičke varijacije motiva koji je egzistencijalno postavljen. Pri tom, vrlo većto, njegova diskurzivna gama biva transformisana u metaforičku strogost meditacija.